

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZAR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből, Kedden, Augustus 9-dik napján, 1814-dik esztendőben.

Nagy Britannia.

Jul. 15-dikén olyan jelentés érkezett vala, miot már elisítettük a' Régens Princz-tól a' Parlamentumba, hogy a' hadakozás miatt elszegényedett Német vidékek' számára határozzon a' Parlamentom is valami segedelmet. Lord *Liverpool* ilyen szavakkal ajánlotta ezt a' felső házbau: —

„Tudjuk, úgy mond, hogy azoknak felsegíttetésekre, a' kik Német országon szenvednek, önként való adományok gyűjtettek össze nálunk. Eleintem úgy ítéltünk, hogy az ebből begyűlő summa elégséges fog lenni a' célra, és nem leszen szükségünk a' Parlamentumhoz folyamodni. Az Ánglusoknak nagy betsületekre, 100,000 font Sterlingre (valami egy millió száz ezer forintra) telt ezen önként való adomány, a' melly már ki is osztatott: de koránt sem volt elégséges a' célra. Tsak Lipsia körül 5 és $\frac{1}{2}$ millió forintra telt 63 falukban a' karvallás. Erre nézve kellett a' Parlamentomhoz folyamodni, hogy hatalmaztassék-meg Régens ő K. Hertzegsége ezen szenvedőknek a' Státus' kassáiból való segíttetésekre is valami egy millió forintokkal. Mar húsz esztendeje, hogy Német országnak némelly vidékei szenvednek. Szenvedett ugyan ezen hadakozás miatt Nagy Britannia is: de fekvésére nézve különös hasznokat is vett, mellyek kö-

zött a' volt a' nagyobb, hogy egygyik része sem lett a' hadakozás' theatromává. Nem fog ugyan ezen summa is elégséges lenni a' segedelemre, de ha annyit nem adhatunk is, a' mennyi kívántatna, leg alább mütassuk-meg, hogy készek vagyunk megtenni azt, a' mit lehet.

„Lord *Holland* így beszélt: — „A' nagy szívűségnek eleibe állani valósággal kedveden dolog: de ő tsakugyan kötelességinek tartja lenni azt, hogy a' Státus' pénzinek ilyen pazéroltatása ellen protestáljon. Igaz a', hogy ezen hadakozás alatt már két versben tétettek ilyen segedelem-határozások; egyszer *Portugallia* számára, mikor ott a' nép az Ánglus armádának hátrálása által megkárosított, melynek alkalmatosságával tudaiillik a' népnek minden marhája és egyéb vagyona előre elhajtatott, hogy az ellenség' prédájává ne legyen; más versben *Moskau* városa számára, midőn e' felégettetett azért, hogy az ellenség' hasznát ne vehesse. *Portugalliára* nézve egészen szükséges és tsupa igazságos tselekedet volt ez a' segedelem; a' mi pedig *Moskaut* illeti, ő ugyan (tudniillik Lord *Holland*) ebben nem egygyezett volt meg, de ellene sem mondott. — „Nekünk, úgy mond, minden hajlandóságot mütatnunk kellett, hogy az Orosz birodalommal a' mi ügyünket egygye tegyük, a' melly dolog akkor igen fontos volt.

Most ellenben már elmúlt a' hadakozás, és nintsen idő ilyen summának kivótizálására. Azt a' szerentsétlenséget, melyet Német országnak vidékei szenvedtek, pénznel nem lehet helyre' hozni. A' nélkül, hogy sok jót tennék általa, új terhet rakunk magunkra. Melly sok szegényeink és szerentsétleneink vannak nekünk itt Angliában. Mi lenne abból, ha miud azok a' vidékek az Anglus nemzet' erszényéhez folyamodnának, a' mellyek a' hadakozás által megkárosítottak. Én a' Német országi szenvedőket szívem szeréat sejtálom, azonban még is illetlennek tartom így egyenesen az Anglus Parlamentumhoz való folyamodást. —

„Úgy ám (ezek a' Lord *Landerdale* szavai), elébb tulajdon hazánkfiairol, mint az idegenekről, kellene gondoskodnunk. Talál-é az Anglus nép valamelly könnyebbségre az adófizetés' dolgában? Nem kell-é neki most esztendőnként halhatatlan summát, 125 millió sterlinget (valami 1,500 millió forintot), mint taksátt fizetni? Nem haltak-é meg emberek ez előtt három esztendővel, Angliában az éhség miatt? Miért nem mutatunk itt nagyobb könyörületességet?

Lord *Sidmouth* így felelt: — „Soha sem ért Anglia olyan időt, melyben több jótétemények szemléltettek volna benne, mint a' most elmúlt idő szakaszban. Eonyi kegyes intézeteket elő nem mutathat egy időszakaszból is, mint a' melly most elmúlt. Portugalliát nem az Anglusok, hanem a' Frantziák pusztították-el, a' kik *Attila*' módjára borították-el az országokat, 's mindent semmivé tettek, a' mit meg nem hódoltathattak. Annak a' segedelemnek meghatározása, melyről most szó van, politikai tekintetben is hasznos. Jó képzelődést nyom-bé az emberek' elméjébe az Anglusoknak nemzeti tulajdonsága felől, 's ennek meghatároztatását bizonytal helybe fogja hagyni nemzetüknek minden része. —

„De ki lesz az érette kezes? mond *L. Holland*, hogy a' pénz ilendő módon fog a' meghatározott célra fordítottani?

„Ez is oly módon fog, felel Lord *Liverpool*, felosztatni, mint az a' summá fel osztatott, melly az önként való adományokból gyűlt össze. Ebből valami 35 ezer font Sterlingek *Lipriának* vidékeire, 15 ezer fontok pedig *Hamburgban* osztattak ki. Eleintén a' volt a' Szövetségsek hadi plánuma, hogy Hamburg felé nyomuljanak előre. De ez a' plánum azután megváltozott, és éppen ezen megváltozásnak köszönhettyük, hogy így szerentsésen végződött a' hadakozás. Ha nem *Hamburg* felette sokat szenvedett ezen megváltozás miatt, melyre nézve senki nem fogja rosszemekkel nézni azt a' segedelmet, melyet ez városnak lakosihoz mutatunk.“

Ezen beszédek után meghatároztatott a' projektomban lévő segedelem.

Az Angliai fő aszszonyosságoknak társasága a' *Spencerné* intézete által arra a' célra vette munkába egy önként való adományokból álló summának összeszerkesztését, hogy Herceg *Wellingtonnak* Londonban oszlopot emeljenek. — A' Régens Princz különös szépségű hált adott Jul. 21-dikén a' maga *Carltonhousei* kastélyában. Ez is Anglia mostani hősának *Wellingtonnak* tiszteletére történt; az ő neve volt a' különböző különböző színű lángok által kivilágosztatva, a' mellyekkel igen mesterségesen és gazdagon fényeskedett a' Princz kastélyának külső, vagy homlok oldala.

A' Julius 5-dik napján elvégződött fertály esztendőbeli laistromában az Udvari költségeknek, a' melly a' szokás szerént mostanság a' Parlamentom' alsó házá eleibe terjesztetett, egyebek között ezek a' tikkelyek is feljegyeztetve vannak: A' Felséges Fejedelmeknek látogatások miatt tétetett rendkívül való költségekre 32.000 font Sterling; a' nyergeseknek (szíjgyártóknak) 6600 font Sterling; *Carltonhouseben* a' szőnyeg-tsinálókknak

(apezierer) 6800 font Sterling; porcelánra 2200 f. St. Aranyműveseknek 7960 f. St. A' *Wyat* úr' igazgatása alatt lévő munkákra 6700 f. St. A' *Warwickhousei* kastélyban mostanra tett építetésekért, mint az ebéllő palota 's egyebek 22,000 f. St. A' nagy, de véghez nem ment mulatságra a' Királyi kertekben tett költségek, 26,000 f. Sterling.

A' Parlamentum' alsó házában azt a' megjegyzést tévén *Whitbread*, hogy különös okainak kellett az Angliai országúrszéknek arra lenni, hogy Belgiumban 10,000 emberekből álló Anglus sereget idegen Fejedelemmek (az Oraniai Princznek) vezérlése alá adott, — ilyen feleletet kapott a' Ministerektől: — „Ezt a' Princzet nem lehet idegennek tartani, minthogy ő mind politikai mind katonai neveltetését Angliában vette, 's az ő hadi mesterségbeli tanító mestere, a' mi századunknak leg nagyobb hősse, 's Angliának kevélysége, Hertzeg Wellington volt.

Julius' 20-dikán a' Státusok bizonyos előfordúlható költségeire, 3 millió font Sterlingekre való meghatalmaztatást kívánván az alsó háztól a' Ministerek, ez a' summa igen nagynek teltzett a' Ministerekkel ellenkező résznek, melly szerint némelyek külömbkülömb féle kérdéseket tettek ezen tárgyhoz képest, Lengyel országnak, Génuának, Siciliának, Finnlandiának, és Novégiának állapotokra, a' Hollandiában lévő Anglus seregekre, az Amérikával való alkudozásokra, 's a' Bétsi Congressus' elkezdődésének idejére nézve, a' Ministerek' eleibe. Lord *Castlereagh* derekasint védelmezte a' koronának ezen kívánságát ezen 3 millió font Sterlingekre (33 millió forintokra) való meghatalmaztatásra nézve. Az Amérikával való hadakozás, úgy mond, még nem látszik közelíteni a' végződéséhez. Az Orosz birodalomnak, Prusziának, és Auszriának még 3 millió font Sterlingeknél többel

adós Anglia, mint hadi segedelemmel. Menyivel tartozzuk még Spanyol országnak és Portugalliának, szorosban meghatározva meg nem mondhattjuk. Nem egygyezne meg a' politikával, hogy a' leg régibb és leghűségesebb szövetségesünknek (Hollandiának) határait még most oltalom nélkül hagyjuk. Mind azoknak a' tartományoknak, a' mellyeknek mostan az ő uralkodók megváltoztak, 's a' mellyeknek állapotok a' Bétsi Congressuson határozatilik meg végképpen, számos seregekkel megrakattatva kell maradni. Egy hatalmasságra taszítani az ezen seregeknek tartatásokra kívántató minden költséget, nem lenne igazság. A' *Chaumonti* Kötésnek ereje szerint részesülni kell ebből mind a' nagy nagy Hatalmasságoknak. Hanem egyéberánt, a' mi Európának közönséges állapotját illeti, erre nézve nem lehet Angliának leg kisebb oka a' nyughatatlankodásra. A' Siciliát, Lengyel országot, 's egyebeket illető kérdésekre valamit felelni most nem találta jónak a' Minister. A' mi az Amériikai hadakozást illeti, Anglia részről Biztosok nevezették - ki, hogy az Amériki Biztosokkal alkudozzanak. Bizonyos okokra nézve, de a' mellyeket a' Minister most elő nem bordhat, kívánni lehet, hogy a' Bétsi Congressus Oktober' 1-ső napja előtt ne kezdődjön - el.“

Anglia részről Admirális *Martin*, és *Wood* 's *Tukker* ágyúzó tisztek nevezették - ki, hogy az Antwerpiai Frantzia hajóknak és egyéb ott lévő tengeri készületeknek elosztatásán jelen legyenek.

Német Ország.

Hamburgban az 1813-dik esztendő Októberének 24 dik napjától fogva az 1814-dik esztendő Aprilisének 27-dik napjáig 34 embert lőttek agyon a' Frantziák, rész szerint azért, mint az őket illető vádoló írásokban mondatik, hogy eldugott

fegyvert találtak - meg nállok, rész szerént pedig, hogy elszöktek vagy másokat szökésre segítettek, vagy pedig hogy a' jégen tilalmas helyen fogták - el őket, 's több e'félék.

Az a' kár, mellyet itt a' Frantziák éppen egy esztendőnek lefolyta alatt, tudniillik 1813-ban Május 30-dikától fogva 1814-ben Május 30-dikáig okoztak, 75 millió Frankra telt mint *requisitio*. A' mi gabonát, bort, sós húst, eleven marhát 's egyéb e'félék, a' Hamburg körül való falukról, 's a' *Lübecki*, *Mecklenburgi* és *Lauenburgi* vidékekről elragadoztak 's leggyalázatosabban felvendégeskedtek, e' végzetetlen és megszámlálhatatlan.

Azok az árva gyermekek, kiket Marschal *Davoust* a' mult télen Hamburgból kihajtatott, Julius 23-dikán szándékoztak oda való visszameneteljeiket a' főbb úttákon által közönséges solennitással tartani, 's a' magokat jobban bíró lakosokhoz folyamodni azért, hogy az ő szükségét szenvedő iustitutumjokat a' nyomorúságból segítsék - ki.

A' *Hannovrai* tartományoknak minden helysegeikben nagy örvendezéssel inneplették a' lakosok Jul. 24-dikén, az ő sok esztendőkik tartott viszontagságaik után, a' békességnék viszzatérését.

A' Prussus Király Julius 29-dikén a' *Ménusi Frankofurtumban* Thurn és Taxisi Grófnéval és több más fő személyekkel ebédelvén 30-dikban tovább indúlt onnét Berlin felé, a' hova Aug. 4-dikén szándékozott megérkezni. — Az Orosz Császárról azt írják; hogy Aug. 3-dikán *Petersburgban* akart innepet ülni az özvegy Császárné nevenapjának megtisztelésére.

Spanyol Ország.

A' *Párisi Gazette de France* ilyen

tudósításokat adott - ki *Madridból* Jun. 18-dikán: —

„Az Indiai Fő Tanátsnak visszaállítására által, a' mi Itélőszékeink' száma nevezedik égygyel. de ez által nem kapjuk vissza plánta tartományainkat. A' támadások olyan tulajdonságúak ezen mesztőlévő országokban, hogy azt sem tudjuk, mitsoda nevet adjunk nékik. *Venezuelá*, *Buenos-Ayres*, 's több más ilyen nevezetes tartományaink, közönséges módon ki hirdették az ő anya országtól való elválásokat, 's a' magok új Constitúciójokat, melly által magokat senkitől nem függőknek lenni ki nyilatkoztatták. Ezeknek példaadásai *Limá* és *Mekukóra* is kifogják tsalhatatlanul terjeszteni magokat. Ezek a' következtései a' mi politikai vesztékedéseinknek. A' mi Országelőkünk nem találta jónak, hogy azon vélekedéseket fenállani megengedje, mellyek nálunk az utóbbi esztendőkhben lábra kaptávala. Ohajtjuk, hogy szerentsés vesultumai legyenek Ministereiink' iparkodásai: hanem ha finántziánk' állapottyára 's a' rajtunk fekvő mindenféle szerentsélelenségekre vettyük szemcinket, kéntelenek vagyunk felni a' jövendőtől. *Castiliában* valami békétefenkedők meggyútották a' Klastromokat, mellyekbe éppen ekkor béköltözni akartak a' Szerzetesek. Mások rútol bántak az olyan személyekkel, a' kik felől tsak gyantották is, hogy a' Kortésekkel tartottak. Beszéli, hogy a' Hadi Minísternek egy parantsolattya által *Valenciában*, *Kadixban*, és más provinciális városokban, éppen azon egy időben meghívattatott volna egy Generális, hogy a' seregek' vezérlését vegye által, 's *Elio Villavicencio* és *Odonel* Generálisokat hivataljokból letévén őket haradék nélkül löresse agyon. Az Udvarnál kérdés tétetett ezen tárgyrol, és azt erőssítik, hogy ő Felsége egyátallyában

semmit sem tud a' dologból. Sőt azt is beszélnek, hogy az, a' ki ennek a' költött parantsolatnak szerzőjét bejelentené, feles summát fogna jutalomul kapni. Akármennyi igazság találtassék az e'féle beszédekben, bizonyos az, hogy az e'félek gyanúszkodást és elkedvetlenülést okoznak. Az Anglus levelek penna-háborút folytatnak ellenünk és Ministériumunk ellen: de nem tudják ők azt, vagy leg alább úgy tettetik, mintha nem tudnák, hogy nálunk most a' Ministériumban való változás az egész Státusnak felfordulását vonná maga után. *Katalonia* még nem nyugotta - ki magát a' hadakozásnak 6 esztendőktől fogva való viszontagságaiból. Az ide 's tova járó Kurírok nem betsültetnek; útazni ezen tartományokban most nem volna tanácsos."

„*Labrador* Spanyol Gavallér úr, az ő *Catholicus* Felsége Státustanátsosa, a' Francia Udvarnál lévő rendkívül való, 's a' Bétsi Congressusra rendeltetett teljes hatalmú Követje; ilyen levelet intézett a' *Journal de Paris* nevű újsághez, a' melyben ugyan ezen levél ki is jött: —

„Páris Jul. 25-dikén, 1814-ben. — Uraim! Az urak tegnap egy tzikkelyt adtak ki a' magok újság - leveleikben, a' melly tzikkely Monachiumban Jul. 16-dikán költ, 's a' melly szerint a' Spanyol Papoknak prédikázióiik *Leon* és *Compostella* városaikban igen nagy rendtelenségeket okoztak volna. Könnyen meghihetik azt az urak, hogy nékem Párisban sokkal újabb 'r kiváltképpen sokkal igazabb tudósításaim vagynak Spanyol országból, mint a' Bavariai újságírónak; kitől az Urak a' tudva lévő tzikkelyt költsönöztek. Engedjék meg hát az Urak, hogy mondhasam meg az Uraknak, hogy a' *Leoni* és *Compostellai* nyughatatlanságokuk éppen oly kevés fundamentumjok van, mint azon félelemnek, mellyet a' Generális *Mina* ma-

gaviselete és gondolkozásának mivolta, 's a' Spanyol ország' több részeiben kezdődő lármás mozgások okoznának: a' midőn ellenben Generális *Mina* éppen olly bétés és dítseretes az ő maga viseletére nézve 's kinyílt szívűségére, valamint katonai virtusaira nézve bánulásra méltó; és a' midőn minden e'féle hamis hírek mellett is, egy ország sem találta Európában olyan, a' melly Spanyol országnál tsendesebb volna. —

„Igen is Uraim, így vagyon a' dolog; az én hazámban legtökéletesebb tsendesség uralkodik; és ott nagyobb boldogságban élnek az emberek, mint a' millyennel valaha valamely nemzet élt, mert soha nem volt égynek is a' szerentséje, hogy a' maga függetlenségét és Fejedelmét annyi bátorság, hűség, és áthatatosság által szerezze vissza. Meg lévén hazámban ilyen boldog állapotya fülől győztetve, elhalgattam a' tunya és rossz embereknek önnön időföltések végett elterjesztett híreiket; elhalgattam volna az Urak Monakhiumi Collégájokat is, ha ő a' maga hamis hírei mellé az én Fejedelmemről és Don *Antonió*ról egy rettenetes rágalmazást is nem ragasztott volna. — Én Uraim azzal bizelkedtem magamnak, hogy azok a' szerentsélen idők, mellyekben az újságírók a' nemzeteket és Fejedelmeket büntetlenül bántották, már megszűne a' hántunk megett volnának: pedig, mi rettentőbb megbántás a' világon, miot a' Spanyol Király testvérének fiára egy olyan nyilatkozatást, a' melly támadást gerjesztő Akta volna, és a' Királyra olly nyavalyát, a' melly őtet az országlásra alkalmatlanná tenné, réájok fogni? Mitsoda fundamentum építette ez a' gyáva újságíró a' maga hazugságait? És mi módon határozhatták Uraim magokat az Urak arra, hogy az ő hazugságait a' magok leveleikbe bétegyék? Tsak ez a' különösség is megártóztathatta volna az Urakat ettől, hogy

a' Német újságból vegyenek a' magok újságokba Spanyol tikkelyt, ha azt a' szomorú következést meg nem fontolták is, a' mivel a' könnyen-gondolkozás okozhat. A' valóságos Frantziák siratták azt a' hitzegéssel, és kegyetlenséggel folytatott hadakozást, melyet az Urak' tyrannusa 6 esztendeig viselt Spanyol ország ellen; nem csak azért siratták ók ezt, hogy igazságtalan volt, hanem azért is kiváltképpen, hogy ez leg nagyobb gyűlölségre és mérgeledőre indította egymás ellen a' Spanyol és Frantzia nemzetet. El kell távoztatnunk mindent, a' mi ezt a' gyűlölséget tartóssá teheti, a' milyen mindenek felett az a' Systema, melyet az Urak' nemzetébéli újság- és egyéb-írók már régtől fogva követnek. Minden hazug, minden megbántó hír által, a' melly Spanyol országot illeti, rossz szolgálatot tesznek az Urak' önnön nemzeteknek. Reménlem, hogy ezen *Ellenmondó tudósításon*at jóindulattal kinyomtatják Uraságtok a' magok újságaikban. —

„*Labrador Gomez.*”

A' *Párisi Journál* felelete: — „Mi örömmel kiadjuk a' *Labrador* Úr ó Excellentiája ellentmondó tudósítását, mint-hogy a' mi czélzásunk nem egyéb, hanem csak hogy Olvasóinknak igazságot mondjunk. Azok a' tudósítások, melyekre nézve ó Excellentiája panaszkodik, nem csak a' *Monachiumi* hanem a' *Londoni* levelekből is vétetődtek, a' melyek közönségesen vétetvén, igen fontos tikkelyeket szoktak kiadni. Mi a' Követ *Labrador* Úr ó Excellentiája erősítése után semmit nem kételkedhetünk azon, hogy *Gen. Mina* úr igen jó gondolkodású ember légyen, és

hogy ó a' Spanyol ország lőszéknek minden tselekedeteit helybehagyja; az Anglus újságokban kijövő tudósításoknak pontoságokért sem akarunk kezességet vállalni. Ez a' tárgy azonközben, melyről most beszélünk, állott már nem csak minden Frantzia újságokban, hanem még a' *Monitor*-ben is *Julius* 24-dik napján. Csak arra vesszünk szabadságot magunknak, hogy egy pontra nézve ne lehessünk egy értelemben a' Követ úr ó Exc. jával, t. i. hogy a' minden napi leveleknek, melyeknek létek, mint a' *Sybilláké*, csak szempillantatokig tart, ily befolyások volna. A' mi újságleveleink csak az Európában keringő tudósításokat foglalják magokban, és nekünk sokkal jobb képzeldésünk van a' Spanyol nemzetről, hogy sem azt tennők-fel róla, hogy ó azon tikkelyekhez alkalmaztatta magát, melyeket rólla a' Frantzia levelek az Anglus vagy Német levelekből költsönöznek. Valamint Angliában éppen oly kevésé a' kifejeződik Frantzia országban is az újságlevelek, annak, a' mit az Országlőszék gondol, a' mi újságleveleink mindenkor nyilván lesznek az *Ellentmondó*, kiváltképpen pedig a' Követ Úrtól jövő, *Ellentmondó* tudósításoknak.“

~~~~~

Azzal a' bizodalommal viseltetvén a' Spanyol Király a' Papsághoz, hogy valamint mindenkor úgy ennekutánna is önként segíteni fogják bőséges adományaik által a' Státust, felszabadította az ó jószégeikat és tizedeiket (dézmaikat) minden adózások alól, melyeket a' Kortések vetettek volt réájok.

Aug. 6-dik napján adtak 100 Forint Huszas penzért 277 3/4 forintot Váltótrédulában. — Egy Hollandus aranyért 12 f. tot és 47 kt.